

objektív és higgadt kritikájával. Ez utóbbinál legföljebb az nyugtalanít bennünket, hogy nem látjuk magának a szerzőnek álláspontját. E szempontból némi szkepticizmust érzünk szavain, ami az olvasóban könnyen a filozófiai gondolkodás sikerébe vetett bizalmát nemhogy növelné, sőt inkább talán csökkenti. Boutroux és Poincaré tanításában is, „A természettudomány kritikája” című fejezetben, inkább a negatívumot látja, ami különösen az előbbi gondolkodóra nézve nem teljesen megfelelő.

Rendkívül sikerült a mű utolsó fejezete, mely „Az idealizmus ébredését” tárgyalja. Mély megértéssel ismerteti és bírálja mind az új kantianusok (Coten, Natorp, Casserer), mind az „értékfilozófia” úttörőit (Lotze, Windelband, Münsterberg, Rickert), valamint a „modern platonizmus” gondolatvilágát. A magyar filozófiát is nagy szeretettel méltatja, bár sajnosan nélkülözzük Böhm Károly tanításának ismertetését, aki különösen mint a modern értékelméletnek a külföldet is megelőző úttörője érdemelt volna meg beható méltatást. De Nagy József könyve így is igaz gyönyörűségére és okulására fog szolgálni közönségünknek. Szerzője e művében is az emberi gondolat elsőrendű történetírójának bizonyul, ki szerencsés kézzel oldja meg azt a problémát, miképpen lehet az emberi bölcselkedés historikusának magyarázata teljesen objektív és mégis erősen egyéni és elmemozdító.

Pauler Ákos.

Debreczeny Lili: Fáról szakítottam. Az első pillanatra kedve támadna az embernek, hogy olvasatlanul vessen félre ezt a kis verseskötetet, de ha rászánja magát az elolvasására, nem sajnálja az időt, amelyet vele töltött. Első pillanatra csak a nagyot akarás, a formai szertelenségek, feltűnőségek görcsös keresése ötlik szemünkbe. A szerző Pegazusa olyan mesebeli szárnyakkal bír, hogy képzeletünk paripáját hiába sarkantyúzzuk habosra, néhol még csak nyomába sem ér amannak. A képtelen vágatásnak természetesen sok a veszedelme; egy kis gödör is elég kelepce neki, amint nem egyszer tapasztalhatjuk is ebben a kötetben.

A formai szertelenségek alatt azonban egy mélyérzésű, az élet harcában lázadó, a csapások alatt vergődő és vonagló női szívet találunk, amely nem látja még a harc végét, nem ismeri a célját. Csak harc az étellel és önmagával. Ez a harc érthetővé teszi ugyan némiképp a formai szertelenségeket, de elfogadhatóvá nem. Ha majd a harcban nyugalom áll be, vagy a meggyötört lélek az „alázat kebelére” menekül: szerencsésebben megtalálhatja megnyilatkozása formáit a női egyéniségnek inkább megfelelő terenumon. A kötetben elszórva nagyon szép sorokat s értékes költeményeket találunk. Meg vagyunk győződve róla, hogy ha majd a vívódó, forrongó szív viharja kissé elcsitul, a szertelenségek vadonából az életcélt vezető fénye mellett egy nyugalmas tisztásra fog érkezni s ott rátalál arra a fára, amelyről sokkal nemesebb, értékeőbb gyümölcsöket szakíthat s fog is szakítani.

— *mp.* —

Tisza-évkönyv 1923-ra. A Tisza István Emlékbizottság kiadásában megjelenő Tisza-évkönyv az 1923-ik évre az előzőknél vastkosabb kötetben jelent meg. Berzeviczy Albert előszava után Vargha Zoltán „Gróf Tisza István ősfája” című alapos, szép tanulmányában a Ribot-féle elmélet alapján igyekszik Tisza lelki alkatát megmagyarázni. Réz Mihály szintén Tisza lelkének néhány vonásával foglalkozik s jellemének egész rendszerét mélyrehatóan elemezve, érdekes gondolatmenettel világít rá a nagy férfiú egy meglepő gyöngéjére: fogyatékos emberismeretere. Rózsavölgyi László naplója Tisza haretéri szerepléséről mond el néhány közvetlen, meglehangú részletet, de második felében megrázza az olasz front felbomlásának ijesztő képét is. Vadász Lipót, B. Roszner Ervin és Szász Károly emlékbeszédei mellett Pekár Gyula Tisza utolsó napjairól számol be. A kötet hátralevő részét az 1921-ik évi teljes Tisza-repertorium foglalja el, melyet Nagy Miklós állított össze aprólékos gondallal.

— *rt.*

Sík Sándor. A katolikus vallásos líra a XIX. században kapja meg a maga forma-alkotóit. Költői motívumok hagyománya szempontjából